

III. ÂLİMLER ÇALIŞTAYI
“Toplumsal Sorunların Çözümünde Âlimlerin ve Aydınların Rolü”
SONUÇ BİLDİRGESİ
(Muş Alparslan Üniversitesi / 13-14 Nisan 2019)

Eğitim kurumlarının evrensel bilginin üretildiği yerler, bu bilginin üretilmesine aracılık eden hocaların da ilmî düzey ve kişilik özellikleri açısından yüksek nitelikli insanlar olmaları beklenir. Tabiaten ilim adamlarına düşen, ilmin ziyasını kendilerine rehber edinmeleri; din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin ilmi insanlığın hayrı için üretmeleri ve yerelden ulusala, ulusaldan evrensele açılan bir perspektifle ilmin peşinde koşmalarıdır.

Kabul edelim ki Müslümanlar olarak yitik bir medeniyetin mensuplarıyız.

İslam âlemi bugün medeniyet perspektifini büyük ölçüde kaybetmiş bulunmaktadır. Bu medeniyetin ihyası ve yeniden inşası yolunda çağın ihtiyaçlarını müdrik, hem Doğuya hem Batıya vâkıf, kendi inancına ve kültürüne yabancılaşmamış, hepsinden öte sorumluluk sahibi nesiller yetiştirilmelidir.

İslam dünyası uzun süredir bir akıl tutulması yaşamaktadır.

Bu akıl tutulmasına son vereceği öngörülerek açılan medreseler ve modern dönemle birlikte İslam dünyasının farklı bölgelerinde faaliyete geçirilen İlahiyat Fakülteleri, bu sürecin aşılmasını henüz temin edebilmiş değildir. Medreseler hâlâ İslam’ın ilk yıllarındaki seviyeye ulaşamamış, İlahiyat Fakülteleri evrensel düzeyde ilim adamı yetiştirme hedefini yakalayamamıştır.

Bugün toplumun ifsadında ve gençliğin öz değerlerimizden uzaklaşmasında Müslümanlar olarak sorumluluklarımızı yerine getirmeyişimizin büyük rolü olduğunun farkına varmalıyız. Çünkü farkındalığın ve çözüm arayışının olmadığı yerde tefessüh başlar.

Günümüz Türkiye’si toplum olarak hedonizm, ateizm, deizm gibi bünyesine yabancı akımlar ile madde bağımlılığı, sorumsuzluk ve ahlakî erozyon gibi gençliğin azımsanmayacak bir kısmını pençesine alan sorunlarla boğuşmaktadır. Esasen bu sorunların üstesinden, yeterli düzeyde dinî ve ahlakî eğitimle gelmek mümkündür. Birden fazla sorumluluk alanına taalluk eden bu problemlerin çözümüne katkı sunması gereken tüm kesimlere ihtiyaç vardır; zira din eğitimi ve öğretimiyle ilgilenen kurum ve kuruluşların toplumsal sorunlara ve gençliğin yaşadığı dini problemlere bir başına cevap vermesi zor görünmektedir.

Yukarıda izah edilen gerekçeye binaen Millî Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, İlahiyat Fakülteleri ve medreselerin ortak çaba sarf etmesi hayati derecede önemlidir. Bunlara ilaveten, tüm bu çabaların ete kemiğe bürünmesini sağlamak için sivil toplum kuruluşlarının destek ve tecrübesi de vazgeçilmezdir. Dolayısıyla bu alanda hizmet veren paydaşlar, ortak akli faaliyete geçirecek organizasyonlar çerçevesinde süreklilik arz eden tarzda buluşmalar gerçekleştirmelidir.

Muş Alparslan Üniversitesi ve Anadolu Eğitim ve Davet Gönüllüleri Platformu, bu anlayış doğrultusunda düzenlenecek organizasyonlarda gönüllü olarak görev almayı şimdiden taahhüt ederler.

Ortak akli harekete geçirecek bu süreçte tarafların birbirini dışlamaması ve hikmeti esas alan bir perspektifle yol almaları beklenir. Birbirimizin güzelliklerini ve müspet yönlerini görmeye ve öne çıkarmaya, menfi yönlerimizi kardeşlik hukuku içinde ve dost meclislerinde konuşmaya mecburuz. Hepsinden önemlisi, karamsar olmamaya, ulaşmış bulunduğumuz düzeyi küçümsememeye ve ümmeti ümitsizliğe sevk edecek dil ve üsluba düşmemeye ihtiyacımız var. Bunu yaparken insan fitratı ile Kur'an'ın fitrat dini dediği İslam'ı ortak bir paydada buluşturmalıyız. Toplumsal sorunların çözümü için Hz. Peygamber'in varisleri olan âlimler ile aydınların bu sorumluluğu birlikte omuzlamaları gerektiğini her platformda savunmalıyız.

Sahip olduğumuz bütün imkânlarla ve ümitvar olmayı gerektiren tüm verilere rağmen, düne kadar şekli öne çıkarıp özü unutan dindarlık anlayışlarını eleştirirken bugün öz ile birlikte şekli de unutan bir dindarlığın sebeplerini tartışmaya başladığımız da bir vakıadır.

Sayısal anlamda önemli bir mesafe kat etmiş olsak da nitelik açısından hiç birimiz göğsümüzü gere gere konuşamıyoruz. Bu büyük hedefin ıskalanmaması için ihtiyaç duyduğumuz kaynak, adanmışlık ruhuna sahip muallimlerimizdir. O muallimlerin yetiştirilebilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, İlahiyat Fakülteleri ve medreseler, birbirinin rakibi değil mütemmimi olduklarının farkına vararak ihtiyaç duyulan işbirliği için alt yapılar oluşturmalıdır. Bu çerçevede;

Medrese mezunlarının aldıkları icazetler resmî bir statüye kavuşturulmalı ve denklik sorunlarının çözülmesi gibi konularda yasal dayanaklar vaz edilmelidir. Bunun sağlanması, nitelikli öğrencilerin medreseye rağbetini artıracak ve kalite problemlerinin çözümünde önemli adımlar atılmasına vesile olacaktır.

Medreselerimizin özeleştiriden kaçınması, alet ilimlerine ağırlık verirken aklî ilimleri ihmal etmesi, geçmiş âlimlerin eserlerinin aşılabilir olduğu düşüncesini doğuran anlayışlardan kurtulamaması, klasik dönemde çözüm bulunamayan fer'î meselelere gereğinden fazla ehemmiyet vermesi, güncel sorunlara medrese geleneği içinde kalarak cevap vermelerini zorlaştırmaktadır. Bu anlamda Din Psikolojisi, Din Eğitimi, Din Sosyolojisi gibi derslerle pedagojik formasyon eğitiminin medrese müfredatına eklenmesi ve icazet verilirken liyakatin esas alınması önem arz eder.

Medrese eğitiminde, Nizamiye ve Osmanlı Medreselerinin tecrübeleri ile modern eğitim bilimi verilerinin harmanlandığı bir yeni yöntemin arayışına girilmesi hararetle tavsiye edilir. Medreselerin topluma öncülük edebilecek ve çağdaş sorunlara çözümler üretebilecek âlimler yetiştirmeyi hedeflemesi de ancak bu sayede mümkün olacaktır.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde resmî ideolojinin istediği profilde din adamı yetiştirmek üzere kurgulanan İlahiyat Fakülteleri, kendilerine tevdi edilen misyonu aşarak din eğitimi ve topluma dinî hizmet sunma konusunda önemli fonksiyonlar icra etmiştir. Bugün İlahiyat Fakülteleri sayısal olarak belli bir doygunluğa ulaşmış olsa da ilmî ve ahlakî anlamda istenen düzeyde eğitim verebildikleri söylenemez.

İlahiyat Fakülteleri nitelikli bir ilmî müktesebata ve sağlam bir şahsiyete sahip, kendi değerlerine derin aidiyet bilinciyle bağlı talebeler yetiştirmelidir. Fakültelerin, sadece klasik

dönem problemlerine değil, modernleşmenin ve küreselleşmenin getirdiği sorunlara da yoğunlaşması gerekir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, yaygın din eğitimi açısından sahip olduğu geniş imkânlarla ve kadrolara rağmen hedeflerine uygun bir hizmet düzeyini henüz yakalayamamıştır. Diyanet İşleri Başkanlığının kendisini daha ziyade bir hizmet kurumu olarak görmesi, bir eğitim kurumu olarak yapılanmakta çeşitli zorluklarla karşılaşmasının da önemli sebeplerindendir. Bu eksikliğin giderilmesi bakımından Diyanet İşleri Başkanlığının eğitim konusunu ana gündem maddelerinden biri olarak belirlemiş olması son derece kıymetlidir.

Diyanet İşleri Başkanlığı personeline pedagojik formasyon verilmesi, Dîni Yüksek İhtisas ve Eğitim Merkezlerinde istihdam edilen personelin özlük haklarının iyileştirilmesi, bu kurumların akademik statüye uygun bir yapıya kavuşturulması yerinde olacaktır.

Merhum Akif'in tabiriyle, yaşamak istiyorsak önce maarife sarılmamızdır. Akademik başarının tek başına yeterli olmadığı herkesin malumudur. Bir öğrencinin tıp, mühendislik ya da başka bir nitelikli eğitim kurumunda okumuş olması, kimlik ve şahsiyet eğitimi almadıkça, yetişmiş insan olmasına kâfi gelmeyecektir.

Eskilerin ailelerinden aldığı eğitim ile bu dönemin çocuklarının aldığı eğitim asla bir değildir. Günümüz dünyasında sosyal medyanın ve sanal oyunların çocuklar üzerindeki etkisi inanılmaz düzeydedir. Bu gerçekler göz önünde bulundurulmalı ve talim-terbiye süreçleri bu gerçekler dikkate alınarak ivedilikle gözden geçirilmelidir. Hususen din eğitiminde, dîni ilimlerle beşerî ve fennî ilimler arasında tefrik değil tevhit esaslı bir tasavvurun içselleştirilmesi gerekir.

Eğitim kurumlarımız sevgiyi merkeze alan; ilim, irfan ve ahlakı aslî donanım olarak öğrencilere kazandıran bir eğitim-öğretim modeline kavuşturulmalıdır. Duygu boyutu olan, hisseden, düşünen ve düşündüren bir eğitim anlayışı, birçok konuda şikâyetlerimizi azaltabilir. Bu perspektif, sosyo-ekonomik değişimleri fark eden, idealist, teknolojiye aşına, Avrupa ile yarışabilen, kültürlü, geleneklerine sadık bireyler yetiştirmemizi temin edebilir.

Bugün modern dünyaya yabancı âlimlerimiz, Kur'an'a yabancı aydınlarımız var. Bu ikisini kaynaştırmamız, kitabın ayetleri ile kâinatın ayetlerini mezcetmemiz kaçınılmazdır. Pergelimizin bir ayağı manevî değerlerimizde sabit iken diğer ayağı evrensel hakikatlere sonuna kadar açık olmalıdır.

Toplumsal değişimin önemli bir aktörü olan sivil toplum kuruluşlarının eğitim konusunda yeterince sorumluluk üstlenmediği de bir hakikattir. Gönüllü teşekküllerin ısrarla sivil alanda kalması ve sosyal meselelerle eğitim konusunda etkin bir sorumluluk üstlenmesi gerekmektedir.

Âlimleri konuşmayan bir toplumun cahillerini susturmak mümkün olmaz. Bu yüzden âlimlerin suskunluğu mazur görülemez. Âlimler uyanık kalmazsa meydanı uyanık cahiller işgal eder. O sebeple âlimlerin ölüm uykusuna yatması, suç nitelikli bir eylemdir.